

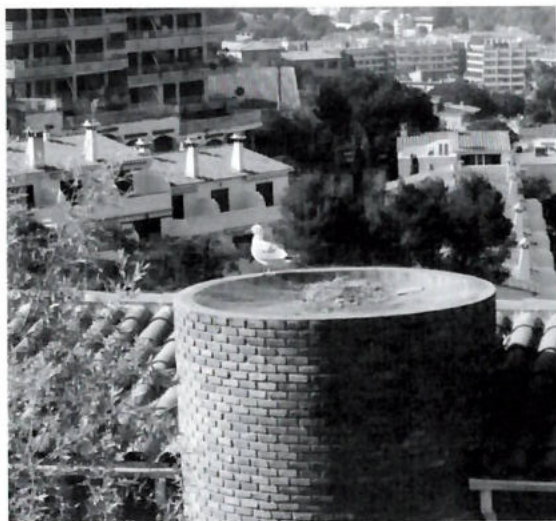
Postals de la costa

Rosa Maria Gil Tort

Quan el setembre de 1908 va tenir lloc el bateig de la Costa Brava va néixer, sense que ningú se n'adonés, una nova realitat territorial que, anys més tard, havia de transformar la vida dels seus habitants més propers i en bona part de tot el país. Es va obrir la porta al turisme, l'activitat que amb el temps ha esdevingut la primera font d'ingressos de l'Estat. Han passat cent anys, diversos règims polítics i una guerra civil. La crònica d'aquests cent anys es llegeix aquí en clau arquitectònica, amb una mirada que pretén descobrir valors i tendències. Però cal no negar l'evidència i sovint l'observador es desencoratja per la mediocritat i la irreversibilitat d'uns resultats que globalment no satisfan ningú. Han estat cent anys d'una relació ambivalent d'ús i abús, de gaudi i profit. Els sentiments que desperta la Costa Brava deriven de les seves potencialitats i riqueses, que l'activitat humana no sempre ha sabut administrar a l'alçada del bé que tenia a les seves mans.

Aquest primer balanç no minva, però, l'interès notable que revesteix la Costa Brava com a veritable exemple de l'arquitectura que ha generat aquest país. A cada moment històric ha ofert oportunitats als arquitectes més destacats de la seva època. Aquests professionals han projectat solucions adaptades al terreny, a les necessitats i als desitjos dels promotors. El primer exemple seria la urbanització de s'Agaró, projectada en terrenys de Josep Ensesa per Rafael Masó a partir de 1924 i continuada pels arquitectes Francesc Folguera i Pelayo Martínez, model de ciutat jardí que ha estat imitat i banalitzat fins als nostres dies. Altres exemples els trobaríem en l'arquitectura sorgida a partir dels anys cinquanta, espe-

Tossa.

Rosa Maria Gil Tort

cialment en hotels i segones residències de nivell alt, que tenien com a referents l'arquitectura de la costa californiana i els exemples europeus del moviment modern. Entrarien en aquest grup alguns dels hotels de Joan M. de Ribot a Tossa i Calella de Palafrugell, i de Josep Esteve a Palamós (ja al 1933) i Platja d'Aro. Pel que fa a les segones residències, cal destacar les cases projectades per Josep Pratmarsó a Begur i a la zona de Sant Martí d'Empúries, la casa Cruylles d'Antoni Bonet Castellana a la cala d'Aiguablava i les realitzacions de Peter Hamden i Lanfranco Bombelli al Cadaqués dels anys seixanta. Darrerament la fi del segle XX va veure les aportacions arquitectòniques de Carles Ferrater al Club Nàutic de l'Estartit i a l'edifici Àncora de Tossa, entre molts altres bons exemples. Al costat, una munió de gratacels vora la mar i també en les carenes, laberíntiques urbanitzacions de petits xalets, camps de golf, poblats turístics i cases adossades, amb vocació de curullar tot el sòl disponible des de la sorra al cim del turó, per a una ocupació mitjana de 15 dies l'any.

Tot i amb això, el sentiment de tenir a la mà un territori llaminer i fràgil aviat va arribar a certs sectors que, amb clari-vidència i anticipació, es preocupaven pels efectes del turisme sobre el territori. Ja el 1935 es va organitzar la Conferència de la Costa Brava, promoguda per la Generalitat republicana. De les sessions cal destacar les intervencions de l'arquitecte Josep Lluís Sert, que en representació del GATC-PAC defensava un model urbanístic respectuós i coherent. Des d'aleshores, els fòrums de debat s'han succeït periòdicament. Si la Guerra Civil va anul·lar les voluntats de la República i el GATCPAC, la gris postguerra va ser terreny adobat per a l'especulació i una perversa manca de planificació. Finida la dictadura, l'any 1976, el primer Debat Costa Brava va encetar un fòrum interdisciplinari amb els ulls il·lusionats fixats en la flamant democràcia. Trenta anys més tard, el 1989, els arquitectes, com a art i part de l'escena, van promoure el Debat Urbanístic de la Costa Brava per redefinir polítiques i processos mitjançant el planejament. I finalment, ara fa quatre anys, el 2004, un segon Debat Costa Brava ha volgut retornar al tema des de la constatació d'una realitat i la mala consciència de no haver estat a l'alçada. Cada nou debat és un pas més per definir polítiques i prioritats.

La vella Costa Brava, tal com l'hem anat fent entre tots, segueix allà amb totes les seves riqueses, potencialitats i desencerts. He esmentat aquí diversos exemples del que han estat lliçons de bona arquitectura a la nostra costa. Ben segur que podreu trobar altres edificis per recordar i també, encara més segur, centenars de disbarats que el temps anirà posant al seu lloc. ☞